

Referentiaalisesti hankalien käsiteiden ongelma YSO:ssa

Vesa Suominen

(Kansalliskirjaston ontologiaseminaari 23.10.2009)

- ❖ Ontologian **referentiaalisuus** ja pyrkimys ilmaista käsitteiden väliset suhteet ja eri merkitykset hyvin eksplisiitisti (?)
- ❖ Ehkä pyrkimys laittaa kaikki käsitteet yhteen (valtaosin?) geneerisin suhtein etenevään hierarkiaan on se ongelma
- ❖ Vai voisiko ongelmana olla ”blissiläinen realismi” (?)

Mukavasti referentiaalinen auto

yso-käsitteet

pysyvä

fyysinen objekti

konkreettinen eloton objekti

kulkuneuvot

maakulkuneuvot

ajoneuvot

moottoriajoneuvot

autot

Substanssi

yso-käsitteet

pysyvä

henkiset tuotokset

yhteiskunnalliset tuotokset

tieto

käsitteet

substanssi

HUOM 1: käsitteen **"auto"** referentti on kulkuneuvo
käsitteen **"substanssi"** referentti ei ole käsite

HUOM 2: suhde **tieto → käsitteet** ei geneerinen

Kysymys Jumalasta?

yso-käsitteet

pysyvä

ilmiöt

kulttuuriset ilmiöt

uskonnolliset ilmiöt

jumalat

Jumala

HUOM. 1: geneerisyys ehkä (?) jotenkin pitää kutinsa

HUOM 2: mutta missä mielessä käsitteen “Jumala” referentti on esim. uskonnollinen ilmiö?

Pari päättelyketjua

PÄÄTTELYKETJU 1

- uskontoa ei ole olemassa ilman inhimillistä kulttuuria
- uskonto on ”kulttuurinen ilmiö”
- & Jumala kuuluu uskuntoon
- **Jumala on ”kulttuurinen ilmiö”**

PÄÄTTELUKETJU 2, ketjun 1 logiikalla

- fysiikkaa ei ole olemassa ilman inhimillistä kulttuuria
- fysiikka on ”kulttuurinen ilmiö” (!)
- & atomi on fysiikassa
- **atomi on ”kulttuurinen ilmiö” ????**

Entäs enkelit?

yso-käsitteet

pysyvä

ilmiöt

kulttuuriset ilmiöt

yliluonnolliset olennot

enkelit

demonit

haltijat

hirviöt

humanoidit

ihmissudet

keijut

kummitukset

maahiset

peikot

Lisää kulttuuri-ilmiöitä

yso-käsitteet

pysyvä

ilmiöt

kulttuuriset ilmiöt

rajatieto

parapsykologia

telepatia

astrologia

Toisenlainen sielunvaellus

yso-käsitteet

muuttuva

prosessit

toiminta

muuttaminen

toisenlaiseksi muuttaminen

sielunvaellus

aktivointi

alennus

alkalointi

Ennustamisen kognitiivinen prosessi

yso-käsitteet

muuttuva

prosessit

toiminta

mentaallinen toiminta

kognitio

ennustaminen

korteista ennust.

kädestä ennust.

”Ontologismia” 1960-l:Ita CRG ja ”integratiiviset tasot”

- 0) Formalities → **logiikka, matematiikka jne.**
- 1) Physical entities → **fysiikka**
- 2) Chemical entities → **kemia**
- 3) Heterogeneous, non-living entit. → **geologia, astrol. jne.**
- 4) Artefacts → **teknologia yms.**
- 5) Biological entities → **biologia, eläin- ja kasvitiede**
- 6) Man: → **psykologia, sosiologia jne.**
- 7) Mentefacts → **filosofiam, taidehistoria jne.**

ENTÄS TEOLOGIA? (Suom. huom.)

”Blissiläinen realismi”

H.E Bliss & Bibliographic Classification

Philosophy	History	Arts & Tech-	INTEGR. TASOT = Science
of	of	based on	matter → fysiikka, kemia
of	of	based on	life → biologia
of	of	based on	mind → psychology & c.
of	of	based on	society → sociology & c.
of	of	based on	culture → cultural studies

Yhteenvetoa

Miten tehdä ontologia, kun sanat viittaavat moniin ”eri todellisuuksiin”

Voisiko ratkaisu olla

- i. **fasettirakenne** (vrt. MAO), jolloin ei tosin saataisi yhtenäistä hierarkiaa, mutta ehkä selkeämpää geneerisyyttä ja syntaktisia sääntöjäkin voisi koettaa.
- ii. **sama käsite useissa eri paikoissa & monihierarkisuus** (voisi olla ratkaisu MYÖS käsitteiden eri merkityksiin esim. erilaisissa konteksteissa)
- iii. **”disiplinäärikohtainen erityisreferentiaali”** (VS 2004: Grammaattis-luokituksellinen johdatus ...)

**En tosin tiedä, onko tällä
relevanssia ontologioita
ajatellen?**

Ehkäpä te kerrotte!

KIITOKSIA.

